

सुपर्णः काण्वः। इन्द्रावरुणौ। जगती

इमानि वां भागधेयानि सिस्त्रतु इन्द्रावरुणा प्र महे सुतेषु वाम्।

यज्ञेयज्ञे ह सवना भुरण्यथो यत्सुन्वते यजमानाय शिक्षथः ॥ ८.०५९.०१

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ । ईशनाधिदेवता इन्द्रः । ऋताधिदेवता वरुणः । सुतेषु- रसेषु निष्पन्नेषु ।

महे- महते लक्ष्याय । वाम्- युवाम् । इमानि- एते । भागधेयानि- हविर्भागाः । प्र- प्रकर्षेण ।

सिस्त्रते- प्राप्तुमिच्छन्ति । यत्- यदा । सुन्वते- रसनिष्पादकाय । यजमानाय । शिक्षथः- विद्यां

यच्छथः । तदा । यज्ञेयज्ञे- प्रतियज्ञम् । सवना- सम्भजनानि प्रति । भुरण्यथः- अभिगच्छथः ॥१॥

निष्षिध्वरीरोषधीराप आस्तामिन्द्रावरुणा महिमानमाशत।

या सिस्त्रतु रजसः पारे अध्वनो ययोः शत्रुर्नकिरादेव ओहते ॥ ८.०५९.०२

रजसः पारे- आकाशे । अध्वनः- शोभनमार्गे । या- यौ । सिस्त्रतः- सरतः । ययोर्मार्गम् । शत्रुः-

रिपुः । अदेवः- अन्धकारभूतः । नकिः- न । ओहते- वहति तौ । इन्द्रावरुणा- इन्द्रावरुणौ ।

आस्ताम् । निष्षिध्वरीः- नितरां कल्याण्यः । ओषधीः- ओषधयः । आपः । महिमानम्-

तयोर्माहात्म्यम् । आशत- व्याप्नुवन्ति ॥२॥

सत्यं तदिन्द्रावरुणा कृशस्य वां मध्व ऊर्मिं दुहते सप्त वाणीः।

ताभिर्दाश्वांसमवतं शुभस्पती यो वामदब्धो अभि पाति चित्तिभिः ॥ ८.०५९.०३

सत्यम् । तत् । इन्द्रावरुण- हे इन्द्रावरुणौ । सप्त वाणीः- सप्तसाधनभूमिकासम्बन्धिवाचः । वाम्-

युवयोरर्थे । कृशस्य- तपसा कृशस्य । मध्व ऊर्मि- रसधाराम् । दुहते । शुभस्पती- शुभपालकौ ।

ताभिः- आभिर्वाणीभिः । यः । वाम्- युवाम् । अदब्धः- अन्तरायैरनभिभूतः । चित्तिभिः- प्रज्ञाभिः ।

अभि पाति- रक्षति । दाश्वांसम्- तं दातारम् । अवतम्- रक्षतम् ॥३॥

घृतप्रुषः सौम्या जीरदानवः सप्त स्वसारः सदन ऋतस्य।

या हे वामिन्द्रावरुणा घृतश्रुतस्ताभिर्धत्तं यजमानाय शिक्षतम् ॥ ८.०५९.०४

ऋतस्य- सत्यस्य । सद्ने- सद्गनि । घृतप्रुषः- जोतिःस्रावकाः । सौम्याः- रसमय्यः । जीरदानवः-
स्तोतृदात्र्यः । सप्त- सप्तभूमिकाभिमुख्यः । स्वसारः- स्वतः सरणशीला मूलशक्तिधाराः । घृतश्रुतः-
रसस्रावकाः । याः । ताभिः । इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ । वाम्- युवाम् । धत्तम्- धारयतम् ।
यजमानाय । शिक्षतम् ॥४॥

अवोचाम महते सौभगाय सत्यं त्वेषाभ्यां महिमानमिन्द्रियम्।

अस्मान्स्विन्द्रावरुणा घृतश्रुतस्त्रिभिः साप्तेभिरवतं शुभस्पती ॥ ८.०५९.०५

त्वेषाभ्याम्- दीप्ताभ्याम् । इन्द्रियम्- स्वामित्वसम्पन्नम् । सत्यम्- अवितथं यथार्थं वा ।
महिमानम्- माहात्म्यम् । महते । सौभगाय- सौभाग्याय । अवोचाम- ब्रूमः । शुभस्पती-
शुभपालकौ । इन्द्रावरुणा । घृतश्रुतः- रसस्रावकान् । अस्मान्- नः । त्रिभिः सप्तभिः- प्रभूताभिः
स्वशक्तिभिः । सु- सुष्ठु । अवतम्- रक्षतम् ॥५॥

इन्द्रावरुणा यदृषिभ्यो मनीषां वाचो मतिं श्रुतमदत्तमग्रै।

यानि स्थानान्यसृजन्त धीरा यज्ञं तन्वानास्तपसाभ्यपश्यम् ॥ ८.०५९.०६

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ । ऋषिभ्यः- सूक्ष्मदर्शिभ्यः । यत्- यदा । मनीषाम्- मनस
ईशितृत्वम् । वाचः- मन्त्रान् । मतिम्- मननम् । श्रुतम्- अतीन्द्रियश्रवणम् । अग्रे- प्रत्यक्षतः ।
अदत्तम्- अयच्छताम् । तदा । यज्ञम्- पूजां दानं सङ्गतिकरणम् । तन्वानाः- विस्तारयन्तः । धीराः-
धारणाकुशला ऋषयः । यानि- याः । स्थानानि- भूमिकाः । असृजन्त- ससृजुः । तानि- ताः ।
तपसा- योगेन । अभ्यपश्यम् ॥६॥

इन्द्रावरुणा सौमनसमदृष्टं रायस्पोषं यजमानेषु धत्तम्।

प्रजां पुष्टिं भूतिमस्मासु धत्तं दीर्घायुत्वाय प्र तिरतं न आयुः ॥ ८.०५९.०७

इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ । अदृष्टम्- गर्वरहितम् । सौमनसम्- सौमनस्यम् । रायस्पोषम्-
सम्पत्पुष्टिम् । यजमानेषु- दातृषु सङ्गतिकारकेषु पूजकेषु । धत्तम्- यच्छतम् । प्रजाम्-
धर्मसन्ततिम् । पुष्टिम्- आरोग्यम् । भूतिम्- क्षेमम् । अस्मासु । धत्तम्- यच्छतम् । दीर्घायुत्वाय ।
नः- अस्माकम् । आयुः । प्र- प्रकर्षेण । तिरतम्- वर्धयतम् ॥७॥

इति वालखिल्यम्